

Aulikki ja Laura Maria – Tält ja tois puolt osa 9

- Uusi podcast-jakso. Minä olen Laura Maria Latikka, Maarian kirkkoherra ja minulla on tänään pieni flunssa.
- Ja minä olen Aulikki Mäkinen, Turun tuomiorovasti. Me aina Laura Marian kanssa vähän mietimme, että mitä aiheita me ottaisimme ja tällä kertaa meidän aiheemme tuli meidän äänittäjältämme Simolta. Ja Simo haluaisi tietää, mitä sanottavaa kirkolla voi olla näinä vaikeina aikoina, kun on sotaa ja kriisiä ja pandemiaa ja inflaatiota. Että onko meillä jotain erityistä annettavaa.
- Ja merkitystä.
- Ja merkitystä. Mitäs sinä ajattelet?
- On meillä. Sille tuli pandemian aikana uusi sana, tai siis ei ollut uusi eikä silloin keksitty, mutta tuli minun tietoisuuteeni, kun otettiin valmiussuunnitelmia käyttöön. Niitähän on tehty ja lukuun otettu ja mietitty, että sitten jos joskus sattuisi tulemaan ajankohtaiseksi ja tuli. Niin sieltä minä ainakin opin silloin, että kirkon tärkein tehtävä liittyy kirkon henkiseen kriisinkestävyyteen tässä maassa. Minä ajattelen, että se on nimenomaan sellainen sanoitus sille, mitä on varmaan tiedostanut ja tiennyt, mutta se on hyvä. Erityisesti kirkon tehtävä on tukea henkistä kriisinkestävyyttä, ja tämä näkyy valmiussuunnittelussa ja valmiustoiminnassa. Mutta sitten seuraava kysymys on tietenkin, että miten? Mitä sinä ajattelet?
- Joo, siis minäkin opin tietysti sen, kun tätä pandemia-aikaa elettiin. Ja sitten minä opin myös sen, että kyllä sillä on merkitystä. Mehän mietimme paljon sitä silloin kun yhteiskunta oli suljettuna, saiko tulla kirkkoon ja jumalanpalveluksia striimattiin ja mitä tehtiin. Silloin mietittiin paljon myös sitä, että minkä takia valtio lainsäädännössään on rajannut nämä uskonnolliset yhteisöt ulkopuolelle näitten muiden toimijoiden, jotka eivät saaneet olla auki ja sitten osittain kirkot saivat olla auki. Ja se liittyi tähän henkiseen kriisinkestävyyteen, ja siihen, että on joku paikka mihin ihmiset voivat tulla. Ja varmaan myös se, että me striimasimme ja että ihmiset pystyivät katsomaan jumalanpalveluksia ja olemaan sillä lailla osa sitä yhteisöä edelleenkin, niin se oli monille merkityksellistä.
- Hmm. Kyllä varmaan on. Tuo oli itse asiassa vähän uusi näkökulma siihen, mutta ihan itsestään selvä nyt kun sanot sen, että sen takia on uskonnolliset yhteisöt rajattu ulkopuolelle. Toinen näkökulma on, että yksi tuttu juristi sanoo usein, että ”uskonnonvapaus on kaikkien ihmisoikeuksien äiti”. se on niin koskematon vapaus, että sitä ei voi rajoittaa, niin onhan se lainsäädännössä tunnustettu oikeus ja vapaus. Se striimaaminen, minä olen itse ajatellut jälkikäteen, että se oli tärkeätä ja sitä kautta pystyi ja pystyy osallistumaan silloinkin kuin ei ole itse siellä paikalla. Ja samaan aikaan siinä oli minun mielestäni se puoli, että me työntekijät pidimme itsemme kiireisinä, että kun työt vähenivät niin hirveän paljon, niin sitten sai kokea, että tekee jotain kun tekee videota, tekee striimausta. Että kyllä sitä tehtiin siihen nähden liikaa mikä olisi riittänyt ihmisille. Vai mitä ajattelet?
- Joo, kyllä varmaan tehtiin. Minä muistan silloin kun se ohjeistus tuli, että jokaissa seurakunnassa on striimattava. Minä oli niin vihainen! Minä olin siis kerta kaikkiaan niin pöyristynyt, ja ajattelin, että nyt ei Helsingissä kyllä ymmärretä millainen on todellisuus pienissä maalaisseurakunnissa, joissa ei oltu videopätkiä nähtykään. Tai oli nähty, mutta ei koskaan tehty. Ja jouduttiin opettelemaan kaikki se. Oliko se sitten turhaa tai ei, oliko se liikaa? Minäkin ajattelin ensin, että meillähän on hyvät televisiojumalanpalvelukset ja radiojumalanpalvelukset, ihmiset voivat osallistua niihin. Mutta sitten siinä matkan varrella, kun kaikki kesti kauemmin kuin etukäteen ajateltiin tai se pandemia kesti kauemmin, niin alkoi olla merkityksellistä myös se, että ihmiset pääsivät osallisiksi siitä oman seurakuntansa jutusta. Ja se oma seurakunta ei välttämättä ollutkaan nyt se minkä alueella asuttiin vaan se saattoi olla lapsuuden kirkko tai olla mökkipaikkakunnan seurakunta, ja he löysivät sitä kautta myös uusia hengellisiä yhteisöjä. Ja

monet ihmiset, jotka eivät aiemmin olleet käyneet juurikaan kirkossa tai joie jumalanpalvelus oli suhteellisen vieras, niin saattoikin löytää itsensä katsomasta jotakin jumalanpalveluksen striimausta jostakin päin Suomea. Kyllähän se sillä tavalla avasi luokkua, ja käsittääkseni myös tuki ihmisten jaksamista.

- Minä olen ihan samaa mieltä. Pidän silloin tärkeänä sitä, että sieltä ihan oman seurakunnan kirkosta, kun se kuitenkin piti pitää se, sehän täytyi pitää se jumalanpalvelus. Niin mieluummin niin, että sitä voi sitten katsoa, se vaiva on aika pieni. Sitten tehtiin paljon muitakin striimejä kuin jumalanpalvelusstriimejä, tehtiin videoita ja muuta. Sitä minä ajattelen, että kokonaisuudessa, kun sitten keksittiin esimerkiksi se, että yli 70-vuotiaat, jotka oli komennettu pysymään eristyksissä, niin heille soitettiin, kaikille, joitten numero saatiin monessa seurakunnassa, niin yksinäisille, on he vanhoja tai jotain muuta. Että kyllä minä nyt ajattelen, että kannattaisi miettiä, että paljonko pistää siihen videoon ja striimiin ja kuinka paljon pistää aikaa että soittaa. Vähän lähdettiin nopeasti. No, ei jäädä siihen. Piti puhua kriisinkestävyyden tukemisesta, niin kyllä minä ajattelen, että se henkinen puoli on meidän, nimenomaan, että on tilaisuuksia, on sitä, että kohdataan, kuunnellaan, keskustellaan, puhutaan, järjestetään tilaisuuksia tämmöiseen vertaistukeen tai ryhmiin. Se kaikki tukee sitä. Ja sitten meillä on tätä aineellista auttamista, niin mitä mieltä sinä olet siitä, kun minun kokemukseni pandemia-ajalta, jos sinä suutuit siitä striimausohjeesta, niin minua kovasti harmitti ja aika pitkään se ruokakassijako. Kun minä ajattelen, että se kyllä on hienoa, positiivista, näkyvää, ihmisten mielestä hienoa, että sitä tehdään, mutta se vaikuttavuus on kysymysmerkki. Siihenkö sitten kannattaa pistää aikaa ja rahaa, että mikä on oikein?
- Tämä ruokakassikeskustelu oli meillä tosi paljon pinnalla siinä seurakunnassa, jossa ennen tänne tuloani olin. Samalla yritetään hallita julkisuutta, en tiedä onko se ylipäätään mahdollistakaan, niin silloin jos me sanomme, että me emme jaa ruokakasseja, niin sitten tulee helposti sellainen olo, että sittenhän seurakunnat vetäytyvät vastuustaan tai sitten löytyy tietysti myös muita tahoja, jotka tekevät sen ja sitten tulee sellainen olo, että se auttaminen, että seurakunnat eivät edes auta. Ja sitten meillä on kuitenkin erittäin vahva diakoniatyö seurakunnissa, joka todella yrittää pureutua niihin juurisyihin ja etsiä sellaisia ratkaisuja mikäli mahdollista, että niistä kuopista päästäisiin ylös ja jossa ei katsota pelkästään sitä taloudellista apua vaan koko ajan mietitään myös sitä henkistä jaksamista ja ihmisten ja perheiden ja heidän (jaksamistaan). Mutta siihenkin liittyy minusta omat kysymyksensä. Diakoniahän siis auttaa akuuttia, se antaa pieniä rahoja, ostomääräyksiä, niin että voidaan antaa, että perhe tai yksinäinen käydä yhden ruokaostoksen hakemassa, että ruoka riittää viikonlopun yli tai juhlapyhien yli. Se on niille perheille siinä tilanteessa tai niille ihmisille siinä tilanteessa tosi tärkeä asia, tosi tärkeä apu, koska he eivät saa sitä mistään muualta. Mikä sen vaikuttavuus lopulta on versus sitten siihen, että seurakunnan diakoniatyö näkisi vaivaa rakenteiden muuttamiseen tai niiden ihmisten kokonaistilanteen läpikäymiseen, siinä rinnalla elämiseen ja ohjaamiseen. Koska tulevaisuudessa meillä tuskin tulee olemaan mahdollisuus ihan kaikkeen, ja silloin pitää valita tästäkin, tästäkin asiasta.
- Se kokonaisvaltaisuus on minun mielestäni se juttu, että kirkon päätehtävä on hengellinen, mutta koska ihminen ei ole vain hengellinen, kukaan ei ole, ei kirkko voi olla myöskään sellainen, jolta ei saa aineellista apua ja tukea.
- Tässä taloudellisessa tilanteessa missä kirkko tällä hetkellä on, niin minäkin pidän itsestään selvänä, että meillä on myös aineellista auttamista. Sen lisäksi monet tarvitsevat tukea tässä yhteiskunnan byrokraatiaviidakossa, miten siinä toimitaan ja mennään eteenpäin, ne jotka eivät yksin pysty hoitamaan asioita. Se on myös minusta oleellinen osa diakoniaa. Tulevaisuuden kirkkoa ajatellen meidän tulisi miettiä, että miten me voisimme saattaa ihmiset auttamaan toisia ihmisiä. Että jos meidän kirkon tulevaisuus on köyhempi kirkko kuin nyt, niin yksi sellainen keskeinen asia olisi, että me voisimme olla sellainen rataksen osa, jossa saadaan ihmiset yhteen ja auttamaan toinen toisiaan, koska se on minusta kristillisen kirkon ydin asia. Nythän me

olemme sosiaalityön jatke tässä yhteiskunnassa tällä hetkellä. Se on ollut kyllä tärkeä lisä siihen, missä yhteiskunta ei ole voinut auttaa. Mutta meidän teemme myös sellaista työtä mikä tavallaan kuuluu yhteiskunnalle.

- Kyllä. Ei se seurakunta jotenkin, vaikka se ammatillisuus on hyvä ja minä kannatan sitä, mutta seurakunnassa täytyy olla sekin ulottuvuus, että seurakuntalaiset siellä toimii. Sitten jos kirkko on sellainen, mihin tullaan ammattilaisen luo niin silloin se on aika kaukana siitä kirkon alkuperäisestä ajatuksesta ja siitä mitä minä ajattelen se edelleen on. Minä ajattelen, että sen auttamisen tavoitteena, sen, että auttaa jotakuta päivittäin tai jostain tilanteesta, täytyy pitää rinnalla se, että miten saada muuttamaan se, että joku perhe on aina vuodesta toiseen vaan avun tarpeessa. He eivät ansaitse sitä [tilannetta]. Silloin ei riitä se, että antaa just sitä mitä tarvitaan vaan täytyy vaikuttaa myös jossain muualla, kyllä minä ajattelen niin.
- Meidän diakoniatyöntekijät tekevät valtavasti töitä sen eteen, että ihmiset pääsisivät jotenkin eteenpäin eivätkä he jäisi siihen samaan loukkuun. Tosisasia kuitenkin on, että meillä on ihmisiä, jotka eivät pääse eteenpäin, ja sitten ne tukiverkostot, jotka heidän ympärillään ovat, aika-ajoin pettävät ja silloin tarvitaan sitä apua. Elämähän on sillä lailla moninainen, että vaikka me kuinka toivoisimme ja tekisimme työtä sen eteen, että ihmisten ongelmalliset tilanteet ratkeaisivat tai niihin saataisiin pitkäkestoinen apu, niin niin ei välttämättä kuitenkaan käy. Ehkä se sitten on lopulta seurakunnan asia, niin kuin omalta osaltaan (olla) siinä se viimeinen lenkki siinä ketjussa tai viimeinen syli, johon pudota. Mutta ihmeitä emme mekään voi tehdä, se pitää myös muistaa tässä.
- Tämä meidän diakoniatyön laajuus ja vahvuus ja monipuolisuus on aika ainutlaatuista maailman tasolla. On tosiaan, Saksassa on, eikö se sitten ole järjestöpuolella? Mutta on vastaavaa työtä ja joissakin muissa maissa, mutta paljon pienempää se on suurimmassa osassa maailmaa.
- Niin, ja useassa (maassa) se on todellakin oma järjestönsä, joka tekee sitä ja seurakunta ei suoranaisesti sitä tee. Meillä on olemassa erittäin isoja järjestöjä vaikka Euroopassa, jotka ovat katolisen kirkon Caritas esimerkiksi, joka toimii hyvin eri maissa ja näin, mutta se ei ole suoraan sen seurakunnan toimintaa vaan järjestöpohjaista. Silloin on erotettu ikään kuin hengellinen työ ja maallinen auttaminen niinsanotusti toinen toisistaan. Mutta meidän diakonia sanoisi varmasti, että jako on keinotekoinen eikä sitä voi tehdä.
- Niin. Kyllä minäkin sanon! Etkö sinäkin?
- Sanon totta kai! Mutta he sanovat, että siinä maallisessa auttamisessa, joka on todella konkreettista ja johon liittyy myös raha, siinä on aina hengellinen ulottuvuus läsnä, koska sitä ihmistä tuetaan.
- Kyllä, niin varmaan on. Ja sitten meillä on sitä työtä, joka keskittyy siihen henkiseen puoleen ja hengelliseen. Meillä on ihan erikoistuneita sielunhoitajia sairaaloissa ja laitoksissa ja perheneuvonnassa, pitkälle koulutettuja ammattilaisia, jotka osaavat auttaa. Ja kyllä minä ajattelen, että sitäkin voisi edelleen vahvistaa, koska niin konkreettisesti (se) tukee niitä ihmisiä niissä asioissa, jotka ovat sitä arkea ja elämää.
- Esimerkiksi meillä perheneuvonta tavoittaa valtavasti sitä ikäluokkaa, joka on 30 ja 50 vuoden välillä, johon meillä on muuten vain osittain kosketuspintaa, mutta perheneuvonnalla on. Toivon myös, että meidän kirkon ratkaisut ja meidän seurakuntien ja seurakuntayhtymän ratkaisut ovat sellaisia, että sekä perheneuvonta että sairaalasielunhoito että vastaavat ihmisten elämän keskellä olevat tuki – ja ehkä osittain terapiapalvelutkin, voivat olla osa tätä kirkon työtä jatkossakin.
- Entäs meidän tilaisuudet sitten? Jos puhutaan tästä henkisestä kriisinkestävyydestä tai puhutaan kirkon tehtävästä, kun me järjestämme kirkkotilaisuuksia tai muita tilaisuuksia, niin minkälaisia tavoitteita sinä ajattelet niillä on? Miksi niitä pidetään? Mitä pitäisi seurata?
- Olen aina ajatellut niin, että meillä on kahdenlaisia tavoitteita. Meillä on se ydinseurakuntajoukko, joka käyttää kirkon palveluja sekä ovat mukana kirkon työssä monin eri tavoin ja osallistuvat jumalanpalveluksiin aika aktiivisesti ja sitten osallistuvat muuhun toimintaan,

ja he ovat hyvin tärkeitä. Se on yksi alue, joka meidän pitää hoitaa. Sitten sen lisäksi meillä on olemassa iso joukko ihmisiä, jotka kokevat kirkon kuitenkin niin mielekkääksi, että haluavat olla kirkon jäseniä, mutta jotka eivät siinä elämäntilanteessaan tai muussa tarpeessaan osaa sinne kirkkoon tulla tai pidä sitä itselleen juuri sillä hetkellä tärkeänä. Nyt meidän pitäisi pystyä palvelemaan kumpaakin osa-alueita, myöskin tässä kriisien keskellä. Ja kriisien keskellä minä pidän tärkeänä, että kirkko on auki ja kun jotain tapahtuu niin se on paikka, ihmiset tietävät, että kirkkoon voi tulla. Siellä on rukoushetki, siellä on sitä vertaistukea ja sitä apua, siellä sinä saat jättää sen oman asiasi Jumalalle, se on tosi tärkeä asia. Mutta samalla meidän pitää olla mukana näissä yhteiskunnan erilaisissa verkostoissa, joiden kautta me voimme olla tukemassa ihmisiä. Että myöskin julkisuudessa, niin kuin eri tavoin, mitä me sanomme, mitä me kirjoitamme, mikä näkyy lehdissä, sosiaalisessa mediassa, kaikessa muussa, johon ihmisten on sitten ehkä kuitenkin helpompi tarttua ja löytää niitä toivon pisaroita siihen tulevaisuuteen. Kyllä minä ajattelen, että kirkon tehtävä on pitää yllä paitsi jaksamista, sitä kautta myös toivoa, koska kirkkohan puhuu ennen kaikkea toivosta ja rakkaudesta, ja tietysti myös uskosta, mutta että kristinuskoon on sisäänkirjoitettu aina toivo. Ja se toivo ei ole pelkkää sananhelinää vaan siihen toivoon kuuluu, että aktiivisesti toimitaan hyvän puolesta. Silloin me myös toivomme, että se hyvä tapahtuu, mutta se hyvä ei tapahdu ilman, että me ihmiset olemme mukana tekemässä sitä.

- Varmaan se on tämä meidän kirkon asema tässä yhteiskunnassa, että me olemme oikeasti niitä muitakin varten kuin niitä, jotka hakevat meiltä tukea, tulevat kirkkoon, tulevat seurakuntaan, ja meidän tehtävä on sitten miettiä keinoja tarjota sitä tukea niillekin, jotka eivät tule, sinä luettelit niitä tuossa äsken jo hienosti.
- Minulla oli vieraana tuolla Tuomiokirkossa tällä viikolla äiti tyttärensä kanssa, tytär oli alakoululainen. Me kiertelimme Tuomiokirkkoa ja katselimme vähän millaisia ihania paikkoja siellä on. Sai kiivetä saarnatuoliin ja katseltiin kissantassuja ja kaikkea sellaista mitä siellä sitten oli. Ja sitten kun siinä keskusteltiin ja puhuttiin, niin tämä äiti sanoi, että saako tänne kirkkoon tulla ihan oikeasti noin vain vaan. Että kun heillä on ollut vieraita, he ovat tulleet eteiseen ja ovat vähän kurkanneet kirkon sisään. He ovat ajatelleet, ettei tänne voi tulla. Ja siinä minä ajattelin, että kyllä me olemme kirkossa aika sokeita sille miten ihmiset kokevat sen kirkon. Joillekin on luontevaa tulla, me näemme heidät ja me osaamme heitä ehkä tukea ja auttaa, ja sitten on suuri joukko, joka seisoo kirkon kynnyksellä ja ajattelee, että minulla ei ole oikeastaan tuonne kirkkoon asiaa. Jos minä ajattelen sekä kirkon tulevaisuutta että sitä, että jos me haluamme olla mukana luomassa parempaa elämää ja auttamassa miten kestetään erilaisia yhteiskunnan ja elämän vaikeuksia, niin kyllä meidän olisi osattava lähestyä niitä, jotka sinne kirkon eteiseen tulevat ja ihmettelevät voiko tänne astua sisään.
- Miten se teidän seurakunnassanne on näkynyt, että on ollut tällaisia kriisiaikoja?
- Diakoniassahan se näkyy, että on välillä sellaisia huippuja, ja minä tiedän, että perheneuvonnassa se näkyy huippuina. Sitten meidän perustoiminnassa, jos minä ajattelen jumalanpalveluksia, ihmiset ovat palanneet pandemian jälkeen taas kirkkoon, että kyllä meillä käy hyvin väkeä jumalanpalveluksissa. Käykö enemmän näiden kriisiaikojen takia, niin en ehkä usko. Mutta meidän toimintahan on laajentunut, koska se on laajentunut sinne verkkoon niin paljon ja virtuaalipalvelusta näkee meidän jumalanpalvelukset. Se on muuttanut sitä, että monet ihmiset katsovat kuitenkin kotoa käsin (jumalanpalveluksia) ja siihen ei ole suoraa vertailua pitkältä ajalta. Mitäs sinä ajattelet?
- Samalla tavalla. Diakonia-asiakkaita on paljon ja heillä on iso avuntarve. Uskon, että kun työntekijät käyvät keskusteluja, nämä isot asiat näkyvät niissä. Minä ajattelen, että on tosi tärkeitä, että seurakunnan työntekijöillä ja yhtäläillä seurakuntalaisilla on mahdollisimman paljon kontaktia tämän kaupungin ihmisiin, koska ei vieraalle tulla, ei vieraaseen luoteta sillä tavalla, että tultaisiin puhumaan silloinkin, kun kokee, että on tarvetta. Se työntekijöiden pitkäaikainen sitoutuminen

kantaa just sitä hedelmää, että he tuntevat paljon ihmisiä ja pitkältä ajalta vaikka jossain työpaikoilla tai kouluissa, jossain minkä kanssa tehdään yhteistyötä. Niin se, että oltaisiin vain jossain videostriimin takana tai toimistolla tai missä tahansa muualla poissa ihmisten ilmoilta, niin heikentää sitä ihmisten mahdollisuutta saada apua ja tukea, koska en minäkään mene puhumaan sellaisen kanssa, jota minä en tunne ollenkaan, kovin helposti.

- Minä mietin myös sitä, että nämä kriisit ja pandemiat ja sodat, ne ahdistavat ihmisiä, mutta sitten minä ajattelen, että me olemme kirkkona jotenkin erikoistuttu ihmisten huoliin. Ja ne huolethan ovat jotenkin ihmisen elämänkaareessa läsnä, siihen liittyy sairautta, siihen liittyy työttömyyttä ja siihen liittyy heikossa taloudellisessa tilanteessa olemista myös ilman näitä maailmanlaajuisia katastrofeja. Sinne liittyy myös paljon, ei vain huolia, vaan myös paljon toivoa ja unelmia. Ja kirkon työntekijät ovat näiden kanssa aina tekemisissä, kaikki. Sen takia minä ajattelen, että nämä isot muutokset, jotka yhteiskunnassa ovat, eivät suoraan heijastu, koska me olemme perus-, ruohonjuuritaso kysymyksissä aina oltukin läsnä, ja ollaan läsnä. Ja kuitenkin ihminen, vaikka se voi ahdistua vaikka nyt Ukrainan sodasta tai jostain muusta kriisistä, niin lopulta ihmisen kysymys on, että miten minun käy? Miten minun läheisteni käy? Selviätkö minä tästä? Ja nämä kysymyksethan tulevat elämässä eteen ilman näitä isoja kriisejä. Ehkä tämä tekee sen, että se muutos ei meillä ole niin suuri.
- Hmm. Jos ajattelee esirukouspyyntöjä, niin siellä on isot maailman ongelmat silloin tällöin, mutta enemmän siellä on omaan perheeseen, omaan terveyteen ja omaan itseen liittyviä rukouspyyntöjä. Eikös niin?
- Joo. Ja ehkä nämä kaikki limittyy ja lomittuu keskenään. Niin kuin me olemme puhuneet, ei ole olemassa jakoa hengellinen – maallinen, niin ei ole olemassa myöskään sellaista jakoa yleinen – yksityinen, vaan että ne kulkevat meissä ihmisissä aina jotenkin mukana.
- Joo, mutta kyllä minä ajattelen, että jos ukrainalaisten puolesta rukoilee tai suree tai pelkää, niin se voi olla myös myötätuntoa eikä mitään sellaista, että kauhean suuri osa olisi sitä, että pelkäisi että sota leviäisi tai näin. Mitä sinä ajattelet?
- Ja niin me tietysti aina toivoisimme, että se johtaisi siihen, että ihmiset rupeavat tekemään jotakin. Että he eivät vain jää siihen ahdistukseensa vaan se voi purkautua siihen, että minä voin auttaa, minä voin jotenkin olla siinä mukana, että niillä, jotka lähtevät pakolaisiksi, niillä olisi jotenkin helpompaa olla. Sillä lailla kasvaa toivo, siitä tekemisestä kasvaa myös sitä toivoa. Minä en ole olosuhteiden uhri tai tämän maailmantilanteen uhri, vaan minä voin olla tässä myös, omalla paikallani, vaikka pienestikin, niin jotenkin se toivon airut ja auttaja.
- Sitten tulee vielä yksi asia mieleen tästä, että minun mielestäni kirkon tehtävä on muistaa kaikki maailman murheet. Kun tulee uusia uutisia ja isoja juttua, niin me muistaisimme myös ne, jotka jäävät uutispimentoon tai ne, jotka jo unohdetaan. Eikö niin? Muistetaan esirukouksissa ja muistetaan auttamistyössä.
- Kyllä. Ja sen takia ei saa hämärtyä se, tämä on todella tärkeä asia, kun tulee uusi konflikti ja se tulee meidän lähelle, se helposti peittää todellakin ne muut konfliktit, joita vielä vähän aikaa sitten oli. Kirkon tehtävä on kulkea tässä jollain lailla vastavirtaan. Ei ole vain Ukrainaa, on olemassa isot konfliktit, nälänhädät, pakolaiskysymykset ja –ongelmat maailmanlaajasti, ja ne ovat läsnä ja ne ovat tässä yhteisessä maailmassa osa meidänkin elämää.
- Se kaikki me suljetaan meidän esirukouksiin ja muistiin.
- Niin me teemme.